

05/2015

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTTEJA

TIIVISTELMÄ

Kaarlo Reipas ja Mikko Sankala

Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista – *Hallituksen esitykseen perustuvat arviot*

Tässä raportissa esitetään ennustelaskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistusta koskevan hallituksen esityksen vaikutuksista. Laskelmat perustuvat Eläketurvakeskuksen PTS-laskentamalliin.

Hallituksen esityksen mukaan vanhuuseläkeikä nousee vuoteen 2027 mennessä 65 vuoteen, minkä jälkeen se määräytyy elinajanodotteen kehityksen perusteella. Vanhuuseläkeiän arvioidaan nousevan 65 vuoteen ja 9 kuukauteen vuonna 1970 syntyneillä ja 67 vuoteen ja 7 kuukauteen vuonna 1990 syntyneillä.

Hallituksen esityksen arvioidaan myöhentävän eläkkeelle siirtymistä 1,3 vuodella vuoteen 2040 mennessä ja lähes kahdella vuodella vuoteen 2080 mennessä, kun mittarina käytetään eläkkeellesiirtymisiän odotetta. Pitkällä aikavälillä tämä vähentää eläkeläisten lukumäärää, mikä näkyy sekä työllisten että työttömien lukumäärän kasvuna.

Arvioiden mukaan vuotuiset työeläkemenot suhteessa vakuutettuun työtulosummaan pienevät esityksen seurauksena. Vaikutus eläkemenoprosenttiin on suurimmillaan noin kaksi prosenttiyksikköä 2030- ja 2040-luvuilla, ja muodostuu sekä eläkemenojen pienentymisestä että työtulosumman kasvusta. Pitemmällä aikavälillä esitys kasvattaa sekä työtulosummaa että eläkemenoja, ja esityksen mukaisessa laskelmassa eläkemenoprosentti palautuu nykytilanteen tasolle.

Julkisen sektorin eläkemenoprosentti pienenee TyEL:n mukaista menoprosenttia enemmän, koska eläkemenotkin ovat työtulosumaan suhteutettuna suuremmat. Vaikutus YEL:n ja MYEL:n eläkemenoprosentteihin on suurempi ja pitempiaikainen kuin muiden lakien mukaisiin eläkemenoihin. Tämä johtuu siitä, että muita työeläkelakeja esitetään muutettavan niin, että palkansaajan työeläkevakuutusmaksua ei jatkossa vähennettäisi eläkettä kartuttavasta ansiosta. YEL:n ja MYEL:n mukaisessa vakuutuksessa tätä vähennystä ei tehdä nykyisinkään.

TyEL-eläkemenojen pienentyminen mahdollistaa uudistuksen mukaisessa laskelmassa nykytilalaskelmaa matalamman maksutason. TyEL-maksu voidaan arvion mukaan pitää 24,4 prosentin suuruisena 2060-luvun loppupuolelle saakka. Vaihtoehtoisesti maksua voidaan mataltaa 2020-luvun loppupuolelta lähtien. Tällöin TyEL-varojen määrä suhteessa vakuutettuun palkkasumaan jää matalammalle tasolle, jolloin pitkällä aikavälillä maksua joudutaan korottamaan nopeammin eläkemenojen kasvaessa.

Eläkkeen määräytymistä koskevien sääntöjen muuttumisen ja työurien pidentymisen seurauksena keskieläkkeiden arvioidaan suurenevan. Erityisesti elinaikakertoimen lieventyminen kasvattaa vuonna 1965 ja myöhemmin syntyneiden eläkkeitä. Vuonna 1960 syntyneillä keskieläkkeet kasvavat uudistuksen seurauksena noin kaksi prosenttia, kun vuonna 1980 syntyneillä vaikutus on jo lähes kymmenen prosenttia.

Hallituksen esitys keskimäärin vähentää 1960-, 1970- ja 1980-luvuilla syntyneiden henkilöiden elinkaaren aikaisia TyEL-eläketuloja, lähinnä eläkeajan lyhentymisen takia. Vaikutus on suurimmillaan noin kolme prosenttia vuosina 1970–1975 syntyneillä ikäluokilla. Esityksen vaikutus elinkaaren aikaisiin TyEL-maksuihin riippuu vahvasti siitä, miten TyEL-maksu jatkossa kehittyy. Jos TyEL-maksu pidetään 24,4 prosentissa 2060-luvulle asti, kasvattaa uudistus vuosina 1960–2000 syntyneiden henkilöiden maksamien TyEL-maksujen pääoma-arvoa. Jos maksua alennetaan keskipitkällä aikavälillä, pienenevät maksettujen TyEL-maksujen pääoma-arvot vuonna 1975 ja sen jälkeen syntyneillä ikäluokilla.

Hallituksen esityksen vaikutus jo karttuneiden eläkkeiden pääoma-arvoihin on vähäinen eri tekijöiden vaikuttaessa eri suuntiin. Eläkeiän nosto pienentää karttuneiden eläkkeiden arvoa, koska eläkeiän korotusta ei huomioida elinaikakertoimen määrittelyssä alusta alkaen. Karttuneiden eläkkeiden arvoa puolestaan nostaa muun muassa alimman eläkeiän jälkeen eläkkeeseen laskettava lykkäyskorotus sekä uudet varhaiseläkeuudot. Karttuneiden eläkkeiden määrä vuoden 2014 lopulla on nykyisin mukaisessa laskelmassa 604,8 miljardia euroa ja uudistuksen mukaisessa laskelmassa 606,8 miljardia euroa 3,5 prosentin korkokannalla laskettuna.

Tuleva talouskehitys vaikuttaa jatkossakin merkittävästi työeläkkeiden rahoitukseen. Työeläkkeiden rahoitus pohjan kaventuminen esimerkiksi hitaamman ansiotason kasvun tai työllisyyden heikentymisen myötä pienentää eläkemaksujen kautta kertyvää maksutuloa, ellei eläkemaksuja koroteta. Myös eläkevaroilta saatava tuotto vaikuttaa olennaisesti eläkemenojen kustantamiseen tarvittavan eläkemaksun suuruuteen. Tulevan talouskehityksen vaikutusta tutkitaan kahdella herkkyyyslaskelmalla, joista toisessa talouskasvu on pysyvästi peruslaskelmaa

hitaampaa ja toisessa heikko taloussuhdanne hidastaa väliaikaisesti talouden kasvua. Herkkyyslaskelmien perusteella heikompi talouskehitys voi nostaa eläkkeiden rahoittamiseen vaadittavaa TyEL-maksutasoa usealla prosenttiyksiköllä.

Lisätietoja:

Kaarlo Reipas
Eläketurvakeskus
Sähköposti: kaarlo.reipas@etk.fi
Puhelin: 029 411 2530

Mikko Sankala
Eläketurvakeskus
Sähköposti: mikko.sankala@etk.fi
Puhelin: 029 411 2567

Aineistotilaukset:

www.etk.fi › Julkaisut › Tutkimusjulkaisut ›
Raportit › Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen
vaikutuksista – Hallituksen esitykseen perustuvat arviot
tai aineistotilaukset@etk.fi

ISBN 978-951-691-222-9 (PDF)
ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 411 20
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 411 20
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions
FI-00065 Eläketurvakeskus Finland
Telephone +358 29 411 20
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi
› julkaisut